

Paragus constrictus

Dynstäppblomfluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Sårbar (VU)
B2ab(ii,iii)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Paragus* (stäppblomflugor), **Art:** *Paragus constrictus* - dynstäppblomfluga Simic, 1986 **Synonymer:**

Kännetecken

En liten, svart fluga med gult ansikte. Bakkroppen är svart, ibland med en trekantig röd fläck på översidan, och helt ljushårig. Påträffas på torra, varma gräs- och hedmarker och dynområden i Skåne och Halland samt i Danmark.

Längd 3,5-6 mm. Ansikte blekgult med svart munkant och vit behåring, utom längs en smal svart mittstrimma. Honans panna svart. Tredje antennsegmentet ofta mer eller mindre brunt och knappt längre än de två första tillsammans. Ögon med jämn, vit behåring, hos hanen nästan sammanstötande i en punkt. Ryggsköld och skutell svartglänsande med kort, utstående behåring. Bakkropp svart, hos hanen insnörd mellan tergit 2 och 3 och ofta med en trekantig röd till brunröd fläck på tergit 3. Denna fläck kan ibland sträcka sig över främre delen av tergit 4, som även kan vara röd vid framhörnen och längs bakkanten. Behåring mer eller mindre utstående och ljus. Hanens sternit 4 är kortare än sternit 3. Genitalkapseln är ofta röd och genitalierna stora. Yttre loben är stor med rak långsida och en liten tagg på innersidan. Benen är övervägande gula. Fram- och mellanlåren är dock svarta i ungefär inre tredjedelen och baklåren i de inre tre fjärdedelarna. Bakfötterna är ibland aningen mörka på översidan. Den liknande arten *Paragus tibialis* har också bara ljusa hår på tergit 2-4 och hanen har stora genitalier. Den yttre loben är dock stor och trekantig med konkav längsta sida. Honan kan i dagsläget inte särskiljas från honan av *Paragus constrictus*. Den liknande *Paragus haemorrhous* har åttliggande svarta hår i bakre halvan av minst en av tergiterna 2-4 (ofta alla). Hanen av *P. haemorrhous* har mindre genitalier, och sternit 4 är lika lång som sternit 3.

Utbredning och status

I Sverige finns bara ett fåtal fynd av dynstäppblomfluga från östra Skåne och Halland. I övriga Norden förekommer den i Danmark på Läsö samt på många lokaler från Skagen och söderut längs Jyllands västkust. Då den först på senare år har skilts ut från den liknande arten *Paragus tibialis* är utbredningsområdet dåligt känt. Arten är rapporterad från Irland, Tyskland, Spanien, Italien, Balkan och Turkiet.

De östskånska förekomsterna förefaller i nuläget mer eller mindre isolerade och är i så fall möjligen en rest av en äldre, kanske större förekomst längs Skånes kuster. Huruvida arten även uppträder på Skånes syd- och västkust återstår dock att utröna. Danmark förkommer arten huvudsakligen längs den jylländska västkusten. I södra Norge har ett fynd gjorts på en västlänt bergssluttning med örtrik gräsmark. I övriga Europa är förekomsterna ganska få men spridda över ett relativt stort område i västra och centrala delarna.

Ekologi

Dynstämpblomflugan lever i intensivt solbelysta och gärna kalkhaltiga miljöer med sparsam vegetation som kalkstenshällar, steniga flodbankar, alpängar och dyner utmed kusten eller i inlandet. Den flyger lågt över stenhällar eller bland låg vegetation och sätter sig emellanåt på blad. Flugan besöker tok *Dasiphora fruticosa*, blodrot *Potentilla erecta* och smörblommor *Ranunculus* spp., utanför Norden även strandsilja *Crithmum maritimum*. Flygtiden varar från början av maj till slutet av augusti. I Danmark har larven hittats flera gånger bland bladlöss på stjälkar av rotfibbla *Hypochoeris radicata*. Larver som hittades i mitten av juni förpuppade sig, och två veckor senare kläcktes pupporna.

(*Paragus constrictus* tycks i det nordligare delen av utbredningsområdet mest uppträda i klitter längs havskusterna, men söderöver följer den de större flodernas utbredning och uppträder även i hjärtat av Centraleuropa. I Jylland förekommer *P. constrictus* typiskt på och i anslutning till kustnära klitter, exempelvis värmegynnade fläckar med öppen sand och med vegetation av t.ex. sandstarr *Carex arenaria*, borsttåtel *Corynephorus canescens*, krypvide *Salix repens*, monke *Jasione montana*, rotfibbla *Hypochoeris radicata*, höstfibbla *Leontodon autumnalis* och lavar. Biotopbeskrivningen överensstämmer bra även efter svenska förhållanden. Fynd vid Vitemölla gjordes på ett flackt, sandigt, ganska blomrikt exponerat hedparti några meter innanför den sterila havsstranden. I Halland har fynd gjorts i sanddyner och restaurerad, bränd, sandhed. Flugorna uppmärksammades i anslutning till blommande monke, men även på fibblor och violer över de nybrända sandmarkspartier, där sand blottats. Biologin hos larverna är generell dåligt känd inom släktet. Man vet dock att larverna lever som rovdjur på bladlöss, bl.a. rotlöss på lågväxande örter. Torp (1994) omnämner fynd av larver av 'P. tibialis' på rotfibbla *Hypochoeris radicata* men det rör sig om syskonarten *P. constrictus*. Flygtiden i Sverige sträcker sig från sent juni till mitten av augusti.)

Hot

Artens habitat i Danmark är minskande, bl.a. på grund av igenväxning genom ökat kvävededfall och hårdare reglering av sandflykt. Likaså har i Sverige successivt många kustnära öppna sandmarker vuxit igen under senare decennier. Lokalt på Skånes ostkust kan badgästexpansionen längs vissa populära badstränder och det överdrivet hårda slitaget som detta lokalt kan orsaka på hedens och klitternas flora eventuellt utgöra ett potentiellt hot.

Åtgärder

Olika typer av återkommande störningar, naturliga som mänskliga, behövs för bevara kustnära öppna sandmarker så att de inte ska växa igen. Många sandmarksarter är för sin fortlevnad knutna till sandmiljöer med tidiga successionsstadier, som innehåller blomrika miljöer för näringssök och sandblottor. Vid igenväxning, som följd av t.ex. upphörd beteshävd och ett högt kvävededfall, försvinner dessa miljöer och arter. I Halland gjordes följande skötselåtgärder: a) ryckning och röjning av vedväxter, b) bortgrävning av vresros och annan oönskad vegetation, c) skapande av sandblottor och andra småskaliga sanddyner, d) grovslätter av björnbär och annan oönskad vegetation samt e) småskalig naturvårdsbränning av sandhed och dyn. Vilka som är mest lämpade för att gynna just dynstämpblomflugan kan förhoppningsvis utläsas av framtida uppföljningar.

Övrigt

Namngivning: *Paragus constrictus* Simic, 1986. Acta Entomol. Jugosl. 22: 5-10.

Etymologi: *constrictus* (lat.) = sammandragen, begränsad etc., syftar här på att bakkroppen är insnörd.

Uttal: [Páragus konstriktus]

Litteratur

- Ardö, P. 1957. Studies in the marine shore dune ecosystem with special reference to the dipterous fauna. *Opuscula Entomologica, Supplementum* 14: 1-255.
- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Nasibov, E., Nordin, A., Rådén, A. & Östman T. 2009. *Tvåvingar: Blomflugor. Diptera: Syrphidae: Syrphinae. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Bygebjerg, R. 2004. Fund af svirrefluer i Danmark i perioden 2000-2003 (Diptera, Syrphidae). *Entomologiske Meddelelser* 72: 81-100.
- Bygebjerg, R. & Sörensson, M. 2009. Blomflugan *Paragus constrictus* Simic, 1986 i Sverige (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk Tidskrift* 130: 31-33.
- Doczkal, D. 1996. Schwebfliegen aus Deutschland und wenig bekannte Arten. (Diptera, Syrphidae). *Volucella* 2 (1/2): 36-62.
- Falck, M. 2011 *Paragus constrictus* Simic, 1986 (Diptera, Syrphidae) new to Norway, with some notes on the rare species *Paragus punctulatus* Zetterstedt, 1838. *Norwegian Journal of Entomology*. 58:2 124-125.
- Fritz, Ö., Gunnarsson, J., Larsson, K. & Persson, K. 2012. *Skötsel gynnar biologisk mångfald på kustnära sandmarker*. Uppföljning 2011 av ÅGP-åtgärder i Halland. Meddelande 2012:14. Länsstyrelsen i Hallands län.
- Haarto, A. & Kerppola, S. 2007. *Suomen Kukkakärpäset ja lähialueiden lajeja* [Finnish hoverflies and some species in adjacent countries]. Painopaikka, Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.
- Simic, S. 1986. *Paragus constrictus* n. sp. and other related species of the genus *Paragus* Latreille, 1804 (Diptera: Syrphidae) in Yugoslavia. *Acta Entomologica Yugoslavica* 22: 5-10.
- Speight, M.C.D. 2004. *Fauna Europaea: Släktet Paragus*. I: Pape, T. (ed.) (2004). Diptera, Syrphidae, Brachycera. *Fauna Europaea* version 1.3 <http://www.faunaeur.org/> [19 april 2007].
- Thompson, F.C. (ed.) 2004. *Biosystematic database of world Diptera*. <http://www.sel.barc.usda.gov/Diptera/biosys.htm> [version 23 november 2005].
- Torp, E. 1984. *De danske svirrefluer (Diptera: Syrphidae). Kendetegn, levevis og udbredelse*. Danmarks Dyreliv 1: 1-300.
- Torp, E. 1994. *Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae)*. Danmarks Dyreliv 6: 1-490.
- Verlinden, L. 1991. *Zweevliegen (Syrphidae). Fauna van België*. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Bruxelles.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Rune Bygebjerg, Mikael Sörensson & Jonas Sandström 2013 (naturvårdsinformation).